

โครงการประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ
ตามแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาค
เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

คณะผู้จัดทำ

หัวหน้าโครงการ : รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์
นักวิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์
ผู้ช่วยนักวิจัย/เจ้าหน้าที่โครงการ : นายภาธร สันติวงษ์
ผู้ช่วยนักวิจัย/เจ้าหน้าที่โครงการ : นางสาวศรดา ศรีสมบัติ

โครงการประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ
ตามแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาค
เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

คณะผู้จัดทำ

หัวหน้าโครงการ : รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์

นักวิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์

ผู้ช่วยนักวิจัย/เจ้าหน้าที่โครงการ : นายภาธร สันติวงษ์

ผู้ช่วยนักวิจัย/เจ้าหน้าที่โครงการ : นางสาวไศรดา ศรีสมบัติ

จำนวนหน้า ๓๕๐ หน้า

จำนวนพิมพ์ ๑๐๐ เล่ม

สนับสนุนโดย

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อาคารมหานครยิบซั่ม ชั้น ๒๐ โซน B เลขที่ ๕๓๙/๒ ถนนศรีอยุธยา

เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๒-๔๓๕๓ โทรสาร ๐-๒๖๔๒-๔๓๐๗

ลิงค์หน่วยงาน : <http://www.dop.go.th>

อีเมลติดต่อ : older@dop.mail.go.th

ปีที่พิมพ์ กันยายน ๒๕๖๒

พิมพ์ที่ บริษัท โปเต้ ก๊อปปี จำกัด
๗๙/๖๘, บางพลับ, ปากเกร็ด, นนทบุรี ๑๑๑๒๐

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ผลการศึกษาคำโครงการประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุตามแผนปฏิบัติการราชการ และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ ตามแผนปฏิบัติการราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อ ประเมินผลการดำเนินงานแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และเพื่อให้ ข้อเสนอเชิงนโยบายพร้อมแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานประกอบด้วย

- ๑) การบรรลุผลการดำเนินงานในระดับผลผลิต
- ๒) การประเมินความคุ้มค่า ของการดำเนินงาน ตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี
- ๓) การประเมินคุณภาพการให้บริการต่อเครือข่าย และพันธมิตรดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง
- ๔) การประเมินความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อโครงการและกิจกรรมการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุและแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาค เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และ
- ๕) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านผู้สูงอายุ ปัญหา อุปสรรค แนวทาง ในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ระเบียบวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed - Method) การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยกรอบการประเมินด้านประสิทธิผล อาศัยการพิจารณาการดำเนินงานขององค์กรในภาพรวม โดยวิเคราะห์ความสอดคล้อง ในประเด็นต่าง ๆ และผลผลิตของโครงการที่ทำหรือผลิตได้จริง (Actual Project Outputs) เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตของโครงการที่คาดหวัง (Expected Project Outputs) โดยพิจารณาตั้งแต่ ระดับแผน/นโยบายของภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร แผนยุทธศาสตร์ องค์กร โครงการ/แผนงาน/กิจกรรม พร้อมทั้งเปรียบเทียบ Actual Project Outputs กับ Expected Project Outputs > ความพึงพอใจ/คุณภาพการให้บริการ สำหรับด้านประสิทธิภาพประเมินความคุ้มค่า จากผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงกับต้นทุนที่ดำเนินงานโดยอาศัยเปรียบเทียบต้นทุนผลผลิตต่อหน่วยตามแผนกับ ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วยที่เกิดขึ้นจริง และความคุ้มค่าจากการดำเนินงาน ตลอดจนการวิเคราะห์ระดับ แผน/แนวทาง โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิต และผลลัพธ์ ในระดับ แผน โดยใช้เครื่องมือ CIPP Model ตลอดจนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ซึ่งวิธีการประเมินได้ ดำเนิน ๑) การสำรวจแบบประเมินและติดตามผลแบบชิปโมเดลจากการผู้รับผิดชอบโครงการและ เจ้าหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานโครงการ จำนวน ๙๕ คน ๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการสนทนา กลุ่ม ๔ ภาค โดยมีผู้รับบริการ ภาศิเครือข่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน ๑๔๐ คน ๓) การสำรวจ ความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๕ แห่ง จำนวน ๑๑๗ คน และ ๔) การสัมภาษณ์ผู้บริการหรือกลุ่มเป้าหมายของโครงการตามแผนฯ จำนวน ๗๗๐ คน รวมทั้งสิ้น ๑,๑๒๒ คน โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

๑. ผลประเมินการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุตามแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๑ ผลประเมินการดำเนินงานแผนงานพื้นฐานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน

ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มีการดำเนินงานโครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๘๓ และรอรายงานการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ มีการดำเนินงานที่อยู่ระหว่างการรอรายงานผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๘๑ โครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลา มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงงบประมาณ มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัดร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ในด้านการผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่ายสอดคล้องตามแผนที่กำหนด ร้อยละ ๕๐ การผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๓๓ และการผลิตผลผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตสูงกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๑๗ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการประหยัด โดยมีแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่สอดคล้องตามแผน ร้อยละ ๕๐ และแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่ประหยัด ร้อยละ ๓๓ รวมทั้งแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณคุณภาพด้วยต้นทุนสูงกว่าที่กำหนด ร้อยละ ๑๗

๑.๒ ผลประเมินการดำเนินงานแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มีการดำเนินงานโครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และการดำเนินงานโครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตต่ำกว่าตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๐ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ มีการดำเนินงานที่อยู่ระหว่างการรอรายงานผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๒๕ โครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๐ รวมถึงโครงการไม่ได้ระบุตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ร้อยละ ๒๕ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลา มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงงบประมาณ มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัดร้อยละ ๗๕ และมีแนวโน้มไม่บรรลุตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๒๕ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ในด้านการผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่ายสอดคล้องตามแผนที่กำหนด ร้อยละ ๕๐ การผลิตผลผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตสูงกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๕๐ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการประหยัด โดยมีแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่สอดคล้องตามแผน ร้อยละ ๕๐ รวมทั้งแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนสูงกว่าที่กำหนด ร้อยละ ๕๐

๑.๓ ผลประเมินการดำเนินงานแผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและความเหลื่อมล้ำทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มีการดำเนินงานโครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตาม ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๗๒ และอยู่ระหว่างการดำเนินการ/รอรายงานผลตามตัวชี้วัด คิดเป็น ร้อยละ ๘ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ มีการดำเนินงานที่อยู่ระหว่างการรอรายงานผล ตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๕๐ โครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๓๓ และมีแนวโน้มผลผลิตไม่บรรลุตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๐ รวมถึงโครงการไม่ได้ระบุตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ร้อยละ ๑๗ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลา มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงงบประมาณ มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตาม ตัวชี้วัดร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ในด้านการ ผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่ายสอดคล้องตามแผนที่กำหนด ร้อยละ ๒๕ และการผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่าย น้อยกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๖๗ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการประหยัด โดยมี แนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่สอดคล้องตามแผน ร้อยละ ๒๕ และแนวโน้ม ผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่ประหยัด ร้อยละ ๖๗ รวมทั้งแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิง ปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนสูงกว่าที่กำหนด ร้อยละ ๐

๑.๔ ผลการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และความคุ้มค่าแผนปฏิบัติ ราชการฯ

(๑) แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ผลการประเมินแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตในด้านสภาพแวดล้อม มีผล การประเมินด้านสภาพแวดล้อมในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๙๒ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับ ค่าเฉลี่ย ๔.๖๔ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ ตลอดจนผลผลิต มีผล การประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๕๔ นอกจากนี้แล้ว ในด้านคุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๖๗

(๒) แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ผลการประเมินแผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๕๘ และปัจจัยนำเข้า มีผลการ ประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๕๒ ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ นอกจากนี้แล้ว ในด้านคุณค่า มีผลการประเมิน ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๓๒

(๓) แผนงานพื้นฐานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเจริญเติบโตจากภายใน

ผลการประเมินแผนงานพื้นฐานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเจริญเติบโตจากภายใน มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ นอกจากนี้แล้ว ในด้านคุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๙

๑.๕ ผลการประเมินคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการรับบริการของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ (ศพส.)

สรุปความคิดเห็นโดยรวมของข้อมูลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการรับบริการของศูนย์จัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เห็นด้วย ร้อยละ ๘๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑ สำหรับความพึงพอใจด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ค่าเฉลี่ย ๔.๘๙ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านคุณภาพของที่พัก ค่าเฉลี่ย ๔.๙๑ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความปลอดภัยและสถานที่ ค่าเฉลี่ย ๔.๘๗ อยู่ในระดับมากที่สุด

๒. ผลประเมินการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ และหน่วยงานบูรณาการตามแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มีการดำเนินงานโครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๖๗ และมีแนวโน้มผลผลิตต่ำกว่าตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ มีการดำเนินงานที่อยู่ระหว่างการรอรายงานผล ตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๒๗ โครงการที่มีแนวโน้มผลผลิตบรรลุตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ ๒๗ และมีแนวโน้มผลผลิตไม่บรรลุตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๓๗ รวมถึงโครงการอยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ ๙ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลา มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผลตามตัวชี้วัด ร้อยละ ๑๐๐ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงงบประมาณ มีผลการดำเนินงานที่มีแนวโน้มบรรลุผล ตามตัวชี้วัดร้อยละ ๑๐๐

ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ในด้านการผลิตผลผลิต โดยใช้ค่าใช้จ่ายสอดคล้องตามแผนที่กำหนด ร้อยละ ๓๓ การผลิตผลผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตสูงกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๘ และการผลิตผลผลิตโดยใช้ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแผนที่กำหนด ร้อยละ ๔๒ ตลอดจนมีโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินงาน ร้อยละ ๑๗ ผลการดำเนินงานโครงการในด้านประสิทธิภาพการประหยัด โดยมีแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่สอดคล้องตามแผน ร้อยละ ๒๘ และแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนที่ประหยัด ร้อยละ ๓๕ รวมทั้งแนวโน้มผลผลิตที่ได้ในเชิงปริมาณ/คุณภาพด้วยต้นทุนสูงกว่าที่กำหนด ร้อยละ ๒๓

ผลการประเมินแนวทางที่ ๑ พัฒนากลไกการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๙๓ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๓.๙๖ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๕๘ ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๗๐ นอกจากนี้แล้ว ในด้านคุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๗๕

ผลการประเมินแนวทางที่ ๒ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๓๓ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๘ นอกจากนี้แล้ว ในด้าน คุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๒๕

ผลการประเมินแนวทางที่ ๓ พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองทางสังคม ผู้สูงอายุ มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๔๘ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ นอกจากนี้แล้ว ในด้าน คุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑

ผลการประเมินแนวทางที่ ๔ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก มีผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๔๘ และปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ รวมในด้านกระบวนการ มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ตลอดจนผลผลิต มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ นอกจากนี้แล้ว ในด้าน คุณค่า มีผลการประเมินในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๑๙

๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะต่อแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้าง ความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนี้

๓. ข้อเสนอแนะต่อแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ด้านหลักสูตร

(๑) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อผู้สูงอายุให้มีความหลากหลายและตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น หลักสูตรการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น หลักสูตรภาษาต่างประเทศเบื้องต้น เช่น ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อรองรับการทำงานของผู้สูงอายุในเมืองท่องเที่ยว รวมไปถึงการพัฒนาหลักสูตรที่ทำให้ผู้สูงอายุได้สร้างประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมให้กับชุมชน เช่น การทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด หรือการปลูกผัก เป็นการเน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการศึกษา ทฤษฎี ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถกลายเป็นพลังและผู้นำในท้องถิ่น และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนได้

ด้านการมีส่วนร่วม

(๑) ความยั่งยืนของโครงการในแผนปฏิบัติราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างเสริมความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ ความยั่งยืนของโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและความพร้อมของทรัพยากรในพื้นที่ อาทิ งบประมาณในการดำเนินโครงการ อาคารหรือพื้นที่ในการจัดกิจกรรมที่อยู่ติดกับชุมชน นอกจากนี้ ความยั่งยืนของโครงการยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะทำให้เกิดการแนะนำ เชิญชวน และขยายจำนวนของผู้เข้าร่วมจากพื้นที่เดิมและพื้นที่ใกล้เคียงมากขึ้น อีกทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างชมรมผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของโครงการมากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนทุกช่วงวัย

(๒) การสร้างความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการตามแผนปฏิบัติราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างเสริมความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม และเอกชน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนและเป้าหมายร่วมกันที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างระบบรองรับและช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ครบวงจรมากขึ้น เพื่อตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การวางแผนการทำงานภายหลังจากการเรียนจบหลักสูตรของผู้สูงอายุในพื้นที่ การสร้างตลาดรองรับผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการทำงาน และการจัดทำหลักสูตรที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ได้คำนึงถึงระบบที่สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ต่อยอดความรู้จากการปฏิบัติจริง หรือสามารถเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชนมากเท่าที่ควร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งจากทุกภาคส่วนจะทำให้เกิดการสร้างโอกาสและความรู้ที่สร้างสรรคในการแก้ปัญหาให้แก่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านงบประมาณ

(๑) ควรมีการพิจารณาการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ศูนย์ต่าง ๆ ในระยะยาว โดยเฉพาะการแยกงบประมาณของการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และพี่เลี้ยงออกจากงบประมาณในการดำเนินการ และการบริหารงานของศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อแสดงให้เห็นตัวงบประมาณที่ลงไปสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมของแต่ละศูนย์อย่างแท้จริง และต้องมีการทบทวนจำนวนงบประมาณที่สนับสนุนโครงการแต่ละโครงการให้ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรใช้ผลการปฏิบัติงานในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณแก่โครงการที่แล้วเสร็จแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ให้ได้รับงบประมาณต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการบริการให้แก่ผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมในทุกมิติ

ด้านการประสานงาน

(๑) หน่วยงานที่มีการทำงานร่วมกันหลายๆ ฝ่ายควรมีการประสานงาน พูดคุย หรือสรุปการทำงานร่วมกันให้มากขึ้น เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๒) การประชาสัมพันธ์โครงการแผนปฏิบัติการราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์โครงการแผนปฏิบัติการราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ยังไม่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุที่จริงจริง ๆ เนื่องจากพักอาศัยอยู่ไกล ไม่เข้าใจระเบียบและประโยชน์ที่ตนจะได้รับ ดังนั้น นอกจากที่จะต้องอาศัยการทำงานของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่และเครือข่ายแล้ว ต้องเสนอข้อมูลของโครงการและการปฏิบัติงานผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และพื้นที่ออนไลน์มากขึ้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน และนอกจากนั้นเยาวชนที่จะเป็นกำลังเสริมในการสนับสนุนโครงการและช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ต่อไป

ด้านกฎ ระเบียบ และขั้นตอน

(๑) การแก้ไขระเบียบขั้นตอนในการดำเนินการของโครงการตามแผนปฏิบัติการราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ หากสามารถแก้ไขข้อจำกัดของระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ เช่น โครงการซ่อมบ้านผู้สูงอายุ ค่าจัดการศพตามประเพณี ซึ่งมีกฎระเบียบที่ไม่ตอบสนองต่อความเป็นเปลี่ยนของสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงข้อจำกัดของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความแตกต่าง จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุและสร้างความรวดเร็วในการดำเนินงานให้กับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย

(๒) เสนอให้มีการทบทวนระเบียบการเขียนรายงานขออนุมัติเงินกองทุนผู้สูงอายุ เนื่องจากระเบียบการขออนุมัติมีความยุ่งยากและล่าช้าเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่หันไปเสนอขอกองทุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หรือ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะต่อแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ความร่วมมือ/การสื่อสาร/การขับเคลื่อนงาน

(๑) การขับเคลื่อนมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ ควรมีการศึกษานวัตกรรมการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(๒) ธนาคารเวลาฯ ควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม เช่น การเชื่อมโยง/ความร่วมมือกับเครือข่ายจิตอาสา ธนาคารจิตอาสา เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลธนาคาร

เวลาฯ ให้กลุ่มจิตอาสารับทราบข้อมูล เพื่อส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยมาดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งควรดำเนินงานอย่างไม่เร่งรีบ ศึกษาปัญหาอุปสรรค และนำมาแก้ไขพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว โครงการธนาคารเวลาผู้สูงอายุในประเทศไทย ควรมอบนโยบายให้กับจังหวัดตรงกับเขตพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายเดิมของ สสส. วางแผนไว้ ซึ่งได้รับโครงการฯ ต่อยอดมาจาก สสส. กลุ่มพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการฯ ยังคงเหมือนเดิม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จ.สุรินทร์ จ.ศรีสะเกษ แต่กรมกิจการผู้สูงอายุ เลือกกลุ่มพื้นที่ ศพส.จ.ขอนแก่นและ ศพส.จ.บุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายที่กล่าวมาในข้างต้น ไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ของ ศพส.ทั้ง ๒ จังหวัด ส่งผลให้การเข้าไปดำเนินงานลำบากทั้งการจัดประชุมที่ยังหาข้อสรุปประธานไม่ได้ หรือ ความคุ้นเคยในการลงพื้นที่ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงการดำเนินงานร่วมกัน โดยเฉพาะ ศพส.ทั้ง ๒ จังหวัด ต้องลงไปติดตามผลการดำเนินการ แต่ตนเองยังไม่มีความรู้เท่าเขตพื้นที่ ก็จะส่งผลให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้ไม่เห็นผลในการขับเคลื่อนร่วมกันของ ศพส.และเขตพื้นที่นั้นๆ และผลการดำเนินงานไม่เสร็จสิ้นตามแผนที่วางไว้ อีกทั้งยังไม่เห็นผลในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

(๓) กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนงานที่ชัดเจน สื่อสารถึงเครือข่ายขับเคลื่อนอย่างทั่วถึง ทั้งในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อทำความเข้าใจการขับเคลื่อนงานตามแผนให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๔) การขับเคลื่อนงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุควรนำร่องพื้นที่ต้นแบบไม่เน้นเชิงปริมาณ

(๕) การขับเคลื่อนงานรณรงค์สร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ ควรกำหนดให้มีกระบวนการในการเตรียมความพร้อมประชากรก่อนวัยสูงอายุผ่านกลไก เครือข่ายการทำงานทั่วประเทศ เนื่องจากการเตรียมความพร้อมในระดับบุคคลอาจจะไม่เพียงพอ

(๖) การขยายกรอบความร่วมมือในด้านส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การออมเพื่อการเกษียณอายุร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรับทราบข้อมูลและเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณ และสร้างความมั่นคงในวัยสูงอายุ

(๗) การผลักดันให้ประเด็นสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ถูกบรรจุไว้ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ หรือแผนอื่น ๆ ที่มีการทำงานภายใต้บทบาทของสหวิชาชีพมากขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ลงไปที่ภาคประชาชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดการให้เกิดการดูแลตนเองเพิ่มขึ้น

ด้านงบประมาณ

(๑) การกำหนดร้อยละของการใช้งบประมาณให้แต่ละงวดตามตัวชี้วัดที่เหมาะสม

(๒) ในระยะแรก พื้นที่นำร่องโครงการธนาคารเวลาฯ ควรจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) ควรปรับแก้ไขระเบียบให้ขยายวงเงินการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการมีงบฉุกเฉิน

ให้แรงงานที่ปรับสภาพแวดล้อมฯ เพื่อสนับสนุนการเดินทาง/ค่าอาหาร ฯ เนื่องจากหลายพื้นที่ติดปัญหาเรื่องแรงงานปรับสภาพแวดล้อมฯ เพราะเป็นแรงงานในสังคมเมืองต้องทำงานที่มีรายได้จึงไม่ว่างพอจะมาเป็นจิตอาสา และทำให้ผู้สูงอายุต้องรอเวลาการได้รับความช่วยเหลือ ดังนั้นจึงต้องรอเวลาแรงงานว่างมาเป็นจิตอาสา ทำให้การปรับสภาพแวดล้อมฯ เกิดการล่าช้า

(๔) การสนับสนุน/ส่งเสริมส่วนราชการภูมิภาค นำงบประมาณผู้สูงอายุระดับจังหวัดมาบูรณาการกับกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นโครงการของกรมกิจการผู้สูงอายุ โดยตอบโจทย์ตัวชี้วัดได้ทั้งของจังหวัด และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวง พม.

ด้านหลักสูตร

(๑) การปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนางานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้มีความโดดเด่นในเชิงสังคม การส่งเสริม และการคุ้มครองสิทธิในมิติต่าง ๆ สำหรับมิติการแพทย์/สาธารณสุขให้อาศัยหลักสูตรและกลไก อสม. สธ. และอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่น (อปท.)